De Tomke-formule

Tomke is een taal- en leesbevorderingproject voor jonge kinderen en hun opvoeders in de provincie Fryslân – sinds 1996

Tomke-werkgroep, februari 2011

Inhoudsopgave

1.	Het Tomke-project	3
2.	Doel van het project	4
3.	Doelgroep van het project	5
4.	Omschrijving van het project	5
	1. Instellingen	
	2. Gezin	
5.	Materialen en activiteiten	6
	1. Materialen	
	2. Activiteiten	
6.	De organisatie achter het project (De Tomke-werkgroep)	9
7.	Meertaligheid en leesbevordering	10
8.	Aansluiting en aanvulling op educatieve (VVE) methodes	12
9.	Tomke als voorbeeldproject voor andere 'minderheidstalen'	13
10.	Taalgebruik en taaloverdacht in Friesland	13

Bijlage 1	Oplages en kerncijfers van het Tomke-project in 2010	14
Bijlage 2	De taaloverdracht per gemeente	15

1. Het Tomke-project

Het Fryske Tomke voorlees- en taalstimuleringsproject (het Tomke-project) heeft deze naam, omdat alle materialen gebaseerd zijn op verhalen betreffende de peuter 'Tomke'. Dat is een driejarig jongetje die allerlei avonturen beleeft met zijn hondje Romke, Kornelia de Kangaroe (met haar boekenbuidel) en het buurmeisje Yana Yu. Ze praten allemaal Frysk.
Het Tomke-project is in 1996 opgezet en heeft met de jaren steeds meer bekendheid gekregen. Elk jaar is er een gratis Tomke-boekje, waarvan er in 2010 ruim 27.000 exemplaren werden verspreid.

TOMKE®

2. Doel van het project

Het Tomke-project heeft als doel de Friestalige leescultuur die kinderen in de voor-en vroegschoolse leeftijd omgeeft te bevorderen om uiteindelijk de taalontwikkeling en het leesgedrag van de kinderen te stimuleren, in zowel het Frysk als het Nederlands.

De algemene doelen

- Verbeteren van de Fryske materiële leesomgeving thuis en bij de instellingen die met jonge kinderen en hun ouders werken, zoals kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, bibliotheken en consultatiebureaus.
- Opvoeders bewust maken van het belang van (voor) lezen in het Frysk.
- De kwaliteit van de talige interacties in het Frysk tussen opvoeder en kind verbeteren.
- Het voorleesgedrag van de opvoeders verbeteren door het leren van voorleesroutines.

De specifieke doelen

Ouders en instellingen

- Stimuleren om aantrekkelijke en educatieve multimediale toepassingen te gebruiken zoals de Tomke afleveringen op Omrop Fryslân, de Tomke-website en andere Tomke voorleesmaterialen.
- Stimuleren om een positieve houding t.o.v. de Fryske taal uit te dragen.

Ouders

- Stimuleren om samen met hun peuter(s) gebruik te maken van de bibliotheek.

Instellingen

- Informeren over de voordelen van meertaligheid en het omgaan met meertaligheid.
- Stimuleren het Frysk te integreren in hun aanbod van activiteiten en materialen binnen de VVE programma's (kinderdagverblijven en peuterspeelzalen).
- Stimuleren het Frysk in hun taalbeleidsplan op te nemen (m.b.t. kinderdagverblijven en peuterspeelzalen).

Naast deze doelen streeft het Tomke-project ernaar dat het Tomke-materiaal ingezet wordt als aanvulling voor optimale stimulering van meertaligheid binnen de VVE-programma's en methoden. Vanwege het groeiende aantal gecertificeerde meertalige peuterspeelzalen en kinderdagverblijven wordt de vraag naar aanvullende materialen voor stimulering van meertaligheid steeds groter. Zie hiervoor hoofdstuk 8: 'Aansluiting en aanvulling op educatieve (VVE) methodes'. Tevens kan het Tomke-project als voorbeeldproject voor andere 'minderheidstalen' ingezet worden.

3. Doelgroep van het project

Het Tomke-project richt zich op kinderen van 2 t/m 4 jaar en hun opvoeders. Daarnaast richt het project zich op beroepskrachten verbonden aan instellingen die met jonge kinderen en hun ouders werken, zoals kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, bibliotheken en consultatiebureaus. Deze beroepskrachten leveren een belangrijke bijdrage aan het project, zowel door hun directe leesbevorderingactiviteiten met de kinderen als in hun functie als intermediair bij de bevordering van de leescultuur binnen de gezinnen.

4. Omschrijving van het project

In het Tomke-project vormt het creëren van een stimulerend (Frysk) leesklimaat de basis, zowel op de instellingen en bij de gezinnen thuis.

1. Instellingen

De instellingen krijgen materialen en handvatten om een positief (meertalig) voorleesklimaat te creëren om zo een voorbeeld te kunnen zijn en daardoor ouders te motiveren en te stimuleren voor te lezen in het Frysk. Instellingen hebben naast deze motiverende taak eigen taken op het gebied van leesbevordering. De instellingen krijgen daarom ook materialen om te gebruiken bij het voorlezen in het Frysk en de Fryske taal te stimuleren. Daarnaast worden er (via het boekje, de website, het symposium en andere middelen) praktische informatie en materialen geboden voor verdieping en variatie in het aanbod. Via informatie over meertaligheid wil het Tomke-project de instellingen stimuleren het aanbod in het Frysk in hun taalbeleid op te nemen.

2. Gezin

Een onderdeel van het Tomke-project is het jaarlijks gratis voorleesboekje. Alle kinderen krijgen via kinderdagverblijven en peuterspeelzalen een Tomke-boekje mee naar huis. Kinderen die niet via kinderdagverblijven en peuterspeelzalen worden bereikt krijgen hun boekje via de consultatiebureaus of de bibliotheken. Thuis kunnen de kinderen samen met ouders, grootouders of oppas lezen in het boekje. De taalontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd door regelmatig samen in het Tomke-boekje te lezen. De spelletjes en kijkplaten zorgen voor interactie tussen opvoeder en kind. In aansluiting op het boekje worden televisie programma's van Tomke uitgezonden op Omrop Fryslân, waar ouders en opvoeders met hun peuters naar kijken. Samen met het kind kunnen zij spelletjes spelen op het interactieve deel van de Tomke-website (zie hoofdstuk 5: 'Materialen en activiteiten').

5. Materialen en activiteiten

Een overzicht en omschrijving van de belangrijkste jaarlijkse materialen en activiteiten van het Tomke-project.

Materialen
- Tomke-boekje (en poster)
- Televisie uitzendingen
- Dvd
- Tomke-website
- Voorleesboekje uitgedeeld tijdens Nationale Voorleesdagen
- Handleiding bij de Tomke-materialen

Activiteiten
- Tomke-symposium
- Fryske Foarlêswike
- Overige

De activiteiten van het Tomke-project en het aanbod van bijbehorende materialen zijn verspreid over het gehele jaar. Het project zoekt met zijn activiteiten zoveel mogelijk aansluiting bij activiteiten van organisaties die tevens de (Fryske) taal en meertaligheid willen bevorderen of op ander gebied betreffende VVE actief zijn (Boekstart, VVN, Nationale Voorleesdagen, etc.).

1. Materialen

Tomke-boekje (en poster): Het Tomke-boekje verschijnt één keer per jaar en heeft elk jaar een ander thema, zoals verkeer, huis of kleur en vorm. Dit thema is het uitgangspunt voor de voorleesverhaaltjes, de spelletjes en kijkplaten. De inhoud van het Tomke-boekje wordt geselecteerd en geschreven door een groep van onderwijskundigen en schrijfsters van peuterverhalen. De thema's van het Tomke-project sluiten nauw aan bij de belevingswereld van peuters. Daarnaast is er bewust gekozen voor thema's die aansluiten bij verschillende (VVE) methodes en thema's die op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen gebruikt worden. Het boekje onderscheidt zich door zijn stevige papier en kleurrijke illustraties. De spelletjes en kijkplaten zorgen voor interactie tussen ouders en kind. Op de achterkant van het boekje worden suggesties voor ouders en leidsters voor voorlezen en andere activiteiten betreffende het thema gegeven. Bij het boekje ontvangen de instellingen een bijpassende poster met daarop een liedje over het thema en de data van de Tomke-uitzendingen op Omrop Fryslân.

Televisie uitzendingen: Elk jaar worden er in de maand juni 18 nieuwe verhalen van Tomke uitgezonden op Omrop Fryslân. Deze afleveringen zijn geschreven door de schrijfsters van de Tomke-verhalen en gebaseerd op het thema van het Tomke-boekje van dat jaar. Van de 18 afleveringen worden 4 verhalen in verkorte versie in het Tomke-boekje geplaatst. Gedurende het hele jaar worden uitzendingen herhaald. Kinderen kunnen veel

opsteken van televisie. Peuters horen bijvoorbeeld in programma's nieuwe woorden en begrippen. Op televisie kunnen begrippen duidelijk concreet worden getoond. Daardoor snappen peuters de begrippen eerder en onthouden ze het beter. Ook kan een televisieprogramma jonge kinderen helpen bij het leren praten en lezen en schrijven. De koppeling tussen de televisie uitzending van Tomke en het boekje versterkt dit.

Dvd: Van de 18 nieuwe afleveringen worden 8 afleveringen elk jaar op een dvd gezet en uitgegeven.

Tomke-website: De website bestaat uit een interactief deel voor peuters en een informatief deel voor leidsters en opvoeders.
Het interactieve deel voor peuters bestaat uit spelletjes, verhalen en liedjes. Alles wordt ondersteund door geluid. De figuren praten als het ware tegen de kinderen. De onderdelen worden om de 6 weken ververst en sluiten aan bij de thema's van het Fries ontwikkelingsmateriaal 'De Sânglêsrige' *) en tevens bij de thema's van VVE methodes, zoals Piramide en Puk en Ko. Ook bevat dit deel digitale geanimeerde prentenboeken van Tomke. Digitale prentenboeken zijn uitermate geschikt om de taalontwikkeling te stimuleren. Dit blijkt uit een onderzoek van de Universiteit Leiden (Verhallen, 2009). Door de filmfragmenten en geluidseffecten begrijpen jonge kinderen meer van het verhaal en leren ze nieuwe woorden en zinsconstructies. In een half uur leren kinderen 5 tot 6 nieuwe woorden bij met behulp van multimediale prentenboeken. Normaal leren kinderen gemiddeld twee of drie woorden per dag.

Het informatieve deel voor opvoeders en instellingen bestaat uit enerzijds informatie over het project, informatie over meertaligheid, nieuws, agenda en acties om opvoeders en instellingen te (blijven) betrekken bij het project. Anderzijds bestaat dit deel uit voorlees- en boekentips, besprekingen van Fryske kinderboeken, leesbrieven, themalijsten, kleurplaten en werkbladen, taalactiviteiten en Tomke materialen. Via de website worden ouders en instellingen tevens gestimuleerd om andere Fryske boeken en taalactiviteiten in te zetten bij hun taalaanbod. Bijkomend voordeel van de website is het bereiken van de Friestalige gezinnen buiten Friesland en buiten Nederland. Tevens is het zichtbaar maken van het gebruik van de Fryske taal (via bijvoorbeeld reacties in het gastenboek) een stimulans voor andere Friestalige gezinnen.

Voorleesboekje uitgedeeld tijdens Nationale Voorleesdagen: Tijdens de Nationale Voorleesdagen wordt er landelijk veel aandacht besteed aan voorlezen aan jonge kinderen. Om tevens het voorlezen in het Frysk te stimuleren wordt door de bibliotheken in Fryslân een klein voorleesboekje van Tomke uitgedeeld aan peuters. Het boekje wordt speciaal voor deze activiteit ontwikkeld en is bedoeld om ouders te stimuleren naar de bibliotheek te komen en hun kind gratis lid van de bibliotheek te maken.

Handleiding bij de Tomke-materialen: Voor de instellingen zijn bij verschillende Tomke-materialen handleidingen gemaakt. Daarnaast worden er suggesties en materialen voor taalstimulering aangeboden via de website.
Tevens krijgen de instellingen informatie via het Tomke-symposium. Bij de Tomke-materialen voor de gezinnen worden via de website suggesties voor taalactiviteiten en stimulering gegeven (zie ook onderdeel 'Tomke website').

2. Activiteiten

Tomke-symposium: Een symposium dat zich richt op de beroepskrachten van de instellingen. Het thema sluit aan bij het thema van het Tomke-boekje van dat jaar. Het symposium streeft naar versterking van het project en de deskundigheidbevordering van de professionals. Het dagdeel bevat praktische informatie en inspirerende workshops om de professionals een nieuwe prikkel en stimulans te geven. Het symposium wordt twee keer op één dag gegeven, op twee verschillende locaties (opdat tijd en afstand geen belemmering mogen vormen).

Fryske Foarlêswike: De Fryske Foarlêswike (voorleesweek) vindt elk jaar plaats in de eerste week van juni. De voorleesweek is een samenwerkingsproject tussen It Selskip foar Fryske tael en Skriftekennisse en het Tomke-project. Het doel van het project is om elk jaar in deze week voor te lezen aan peuters op peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en bibliotheken. De organisatie van het voorlezen ligt in handen van het Selskip en de materialen (boekje, posters, pr materialen) worden verzorgd vanuit het Tomke-project.

Overige: Het gehele jaar worden er (in aansluiting op het Tomke-project) door verschillende organisaties Tomke-materialen en activiteiten aangeboden. Dit zijn de organisaties die participeren in het Tomke-project en ook andere organisaties, zoals It Fryske Boek en It Fryske Berneboek. De organisaties doen dit vanuit hun eigen aanbod, maar met dezelfde doelstellingen en voor dezelfde doelgroepen zoals deze in het Tomke-project zijn geformuleerd. De activiteiten en materialen worden onder toezicht en met toestemming van de projectcoördinatoren van het Tomke-project aangeboden. Een aantal voorbeelden van de activiteiten en materialen:

- 3 keer per jaar een Tomke-nieuwsbrief naar alle kinderinstellingen (Afûk)
- Vertelkoffer met allerlei materialen, voorleesboeken, puzzels, promotiematerialen (Afûk)
- Tomke-informatieochtenden (m.b.v. theater) over taalaanbod en meertaligheid (Afûk)
- Theatervoorstellingen (Tryater)
- 'Mei Tomke op de Foto' in bibliotheken (BSF en de bibliotheken in Fryslân)
- De 'Fertelbus' met Tomke (It Fryske Berneboek)

** De Sânglêsrige is een thematisch programma van (Friestalige) activiteiten, ontwikkeld door de Tomke-werkgroep. Het bestaat uit themakaternen en educatief materiaal, bedoeld om de totale ontwikkeling van jonge kinderen (2 t/m 4 jaar) te stimuleren.*

6. De organisaties achter het project (De Tomke-werkgroep)

Het Tomke-project is een initiatief van meerdere organisaties in Fryslân. Van al deze organisaties is een vaste medewerker aangewezen, die actief deelneemt in het project. Deze medewerkers vormen samen de 'Tomke-werkgroep'. In de werkgroep neemt tevens een ouder van jonge kinderen en één van de twee schrijfsters van de Tomke verhalen deel. De coördinatie, administratie en financiële afhandeling ligt in handen van twee medewerkers van twee organisaties. Zij zijn samen de coördinatoren van het Tomke-project.

Overzicht en opzet van de Tomke-werkgroep

Coördinatie

- Afûk, het taalinstituut voor Fryske taal (coördinatie en materiaalontwikkeling)
- Bibliotheek Service Fryslân (coördinatie, administratie en financiële afhandeling)

Promotie en versterking

- Cedin, onderwijsbegeleidingsdienst
- Stichting Frysktalige Berne-opfang
- Omrop Fryslân (Televisie uitzendingen)

Ondersteunend

- CMO Partoer, Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling in de provincie Fryslân (Tomke-symposium)

Platfoarm Lêsbefoardering Fryslân

De Tomke-partners hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en verspreiden van nieuwe materialen. Via hun eigen netwerken wordt het project gepromoot en voortdurend versterkt. Als stuurgroep voor het project fungeert de PLF (Platfoarm Lêsbefoardering Fryslân), waarin directies en MT-leden van diverse Friese organisaties zijn vertegenwoordigd. Zij zorgen voor de afstemming op hoofdlijnen en voldoende formatie-uren binnen hun organisaties.

7. Meertaligheid en leesbevordering

In Friesland hebben we te maken met een meertalige provincie. In de ‘ Fluchhifking Fryske taal 2007’ (uitgevoerd door de Provincie Fryslân) is gemeten dat 54% van de inwoners in Fryslân het Frysk als moedertaal heeft. In het onderzoek wordt onder moedertaal de taal verstaan waarin de respondent is opgevoed. Tevens werd gemeten dat in 2007 door 48% van de ouders Frysk tegen de kinderen gesproken wordt. Voor deze kinderen is daarom meertaligheid een gegeven. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat meertaligheid eerder voordelen dan nadelen voor de ontwikkeling van kinderen heeft. Eén van de voordelen is dat meertalige kinderen zich ‘taliger’ ontwikkelen dan hun enkeltalige leeftijdsgenoten.
Echter om de voordelen te benutten is het nodig een verantwoord onderwijskundig concept te hanteren dat gericht is op de goede ontwikkeling van beide talen. Een goed systeem van onderwijs in de moedertaal gaat niet ten koste van de beheersing van de tweede taal. Vele onderzoeken wijzen uit dat kinderen die goed onderwijs hebben genoten in hun thuistaal, beter presteren in de ontwikkeling van de tweede taal (Krashen (1996), Cummins (2000)). Een goed taalvoorbeeld bevordert de taalontwikkeling. Het tegenovergestelde zorgt echter voor verschraling van de taal waardoor een kind automatisch een beperkte taalverwerver wordt. Het beste taalvoorbeeld wordt (meestal) gegeven in de eerste taal, de moedertaal van de volwassene.
Over het algemeen wordt er bij meertaligheid onderscheid gemaakt tussen simultane (twee of meer talen vanaf de geboorte) en successieve (het kind leert de tweede taal op een later moment) meertaligheid. Voor beide situaties, gelijktijdig of opvolgend leren van twee talen, geldt dat het heel belangrijk is dat het gebruik van de moedertaal actief wordt gestimuleerd. Naast de hoeveelheid taalaanbod speelt ook de rijkdom van dit taalaanbod een belangrijke rol. Ook geldt dat voor een kind beide talen even belangrijk zijn, dat ze hetzelfde prestige hebben. Het is niet bevorderlijk voor de algehele taalontwikkeling van een kind dat een ouder opeens ook thuis Nederlands gaat praten, terwijl hij of zij die taal minder goed beheerst. Het is ook niet goed dat een kindercentrum de moedertaal van de kinderen negeert, uitstraalt dat die taal minderwaardig is, of kinderen met dezelfde moedertaal verbiedt om die taal onderling te gebruiken. De gelijkwaardigheid van beide talen bevordert de algehele taalvaardigheid. Met betrekking tot de kinderen en de kinderinstellingen in Fryslân is het dan ook van belang dat er sprake is van een taalrijke leeromgeving in het Frysk.

Stimuleren van meertaligheid door leesbevordering
Meertaligheid wordt gestimuleerd met een ruim aanbod van materialen zoals voorleesboeken, prentenboeken, liedjes- en spelletjesmateriaal. Hoe vaker meertalige kinderen thuis in hun moedertaal worden voorgelezen, en bijvoorbeeld gesprekken voeren met de ouders over meegemaakte gebeurtenissen, des te beter de schooltaalvaardigheid van de kinderen, zo blijkt uit het onderzoek van Anna Scheele (NWO, juni

2010). Tevens wordt in dit onderzoek de voorwaarde van materiaal in de moedertaal naar voren gehaald. Het projectmatig aanbieden van Tomke-materiaal voorziet in de voorwaarde voor het stimuleren van meertaligheid.

Feiten uit wetenschappelijk onderzoek over (voor)lezen

- Lezen is belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling van kinderen; het heeft een gunstige invloed op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Leesbevordering is van belang om de leesvaardigheid van kinderen te vergroten. Als kinderen plezier hebben/krijgen in lezen, heeft dat een positieve invloed op de leesvaardigheid.
- Een goede leesvaardigheid heeft positieve invloed op schoolsucces.
- Lezen is onverminderd nodig in onze kennismaatschappij. Een goed leesvaardigheid is nodig om kennis te verwerven.
- De behoefte aan hooggekwalificeerd personeel (en daarmee minder vraag naar mensen met een lage opleiding) maakt een goede leesvaardigheid noodzakelijk. De leesprestaties van jonge kinderen hangen samen met hun schoolloopbaan: hoe beter ze kunnen lezen des te meer succes in het onderwijs en later op de arbeidsmarkt.

"Bij de opstart en ontwikkeling van het Tomke-project heeft Stichting Lezen (de landelijke organisatie voor leesbevordering) een belangrijke rol vervuld. Bij de totstandkoming van dit visiestuk heeft Stichting Lezen aangegeven duurzaam betrokken te willen zijn bij de voortgang van het project. Structurele aandacht voor taal- en leesbevordering, zeker in een tweetalige provincie als Friesland, is noodzakelijk voor de ontwikkeling van een stimulerend leesklimaat. Het Tomke-project is daarin 'voorbeeldig'.

Chr. van Willenswaard
Stichting Lezen, Amsterdam

Lezen
STICHTING LEZEN

8. Aansluiting en aanvulling op educatieve (VVE) methodes

De uitgangspunten van het belang van voorlees- en taalstimulering in de moedertaal komen overeen met de uitgangspunten van de educatieve (VVE) methodes Piramide, Puk en Ko en Kaleidoscoop.
De Tomke-materialen en activiteiten worden opgezet door een groep van onderwijskundigen en schrijfsters van peuterverhalen. De thema's van het Tomke-project sluiten nauw aan bij de belevingswereld van peuters. Daarnaast is er bewust gekozen voor thema's die aansluiten bij verschillende (VVE) methodes en thema's die op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen gebruikt worden. Door de aansluiting met deze VVE methodes, uitgangspunten en thema's is het Tomke-project een waardevolle bron voor belangrijk aanvullend materiaal binnen het VVE taalaanbod. Het Tomke-project wordt door een groot aantal gemeentes ingezet ter stimulering van de taalontwikkeling. In het kader van de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid kunnen de producten van het Tomke-project als aanvullend materiaal worden ingezet, ter stimulering van meertaligheid en daardoor het voorkomen van taalachterstanden. In de bestaande VVE methodes is geen aanbod voor de meertalige situatie in Fryslân. Leidsters krijgen in deze methodes geen handvatten aangereikt hoe ze met het Frysk om kunnen gaan en er wordt geen materiaal in het Frysk aangeboden. Leidsters weten dan ook vaak niet hoe ze het Friestalige aanbod kunnen integreren binnen hun aanbod of hebben geen materialen tot beschikking. Hierdoor wordt niet altijd optimaal, of op een verkeerde manier, omgegaan met meertaligheid. Om dit te voorkomen moet in Fryslân een aanbod georganiseerd worden. Tevens groeit het aantal gecertificeerde meertalige peuterspeelzalen en kinderdagverblijven in Fryslân. Om een zo goed mogelijk meertalig taalaanbod te creëren moeten deze instellingen worden voorzien van zoveel mogelijk materialen. Het Tomke-project voorziet hierin op alle vlakken en wil deze mogelijkheden zoveel mogelijk benutten en uitbreiden.

9. Tomke als voorbeeldproject voor andere 'minderheidstalen'

Het Tomke-project wordt ook ingezet als voorbeeldproject en voor ontwikkeling van materialen in andere 'minderheidstalen'.
Voorbeelden zijn:

- Tomke in het Stellingswerfs en Bildts.
- Voorbeeldproject op IBBY congressen (International Board on Books for Young people).
- Tomke in het Papiaments via de 'Fundashion pa skol', onderwijsbegeleidingsdienst op Curaçao.
- Tomke-boekjes en Tomke website speciaal ontwikkeld in het Papiaments voor het project "Meer taal, meer kans", uitgevoerd door Mercator Kenniscentrum Meertaligheid en Taalleren, onderdeel van de Fryske Akademy (2009).

10. Taalgebruik en taaloverdacht in Friesland

Uit de resultaten van de 'Fluchhifking Fryske taal 2007' (uitgevoerd door de Provincie Fryslân) blijkt dat in 2007 in Fryslân door 48% Frysk tegen hun kinderen wordt gesproken en 47% Nederlands.
De tabel toont de taaloverdracht van ouder op kind in %, geordend naar spreektaal van de ouder.

Moedertaal	Nederlands	Frysk	Streektaal
Nederlands	94	5	0,1
Frysk	16	83	0,1
Streektaal	42	16	41

BIJLAGE 1 OPLAGES EN KERNCIJFERS VAN HET TOMKE-PROJECT IN 2010

Oplage Tomke-boekjes		27.225
Verspreiding		
- tijdens de Fryske Foarlêswike (338 kinderinstellingen)	16.000	
- via de Bibliotheken	4.000	
- via de consultatiebureaus	4.250	
- via de Afûk	1.750	
- in het Stellingwerfs	1.000	
- speciale editie project Papiaments	225	
Oplage Tomke-posters		1.100
Oplage Tomke-dvd		100
Symposium: aantal deelnemers (beroepskrachten)		ca. 120
Website: aantal bezoekers per maand		ca. 4.000

BIJLAGE 2 DE TAALOVERDRACHT PER GEMEENTE

Spreektaal tegen kinderen per gemeente in % (2007)

Gemeente	Nederlands	Frysk	Stellingwerfsk	Biltsk	Stadsfrysk / andere streektaal	Buiten-landse taal	N	n
Achtkarspelen	21,0	76,3	0,4	0,0	2,0	0,4	15.686	460
It Bilt	28,2	34,9	0,0	35,5	1,0	0,4	6.073	535
Boarnsterhim	32,9	65,1	0,0	0,2	1,5	0,3	10.473	526
Boalsert	53,4	34,1	0,0	0,0	11,8	0,7	4.820	431
Dantumadiel	13,1	86,6	0,0	0,0	0,4	0,0	11.097	511
Dongeradiel	27,0	69,5	0,0	0,4	2,6	0,6	13.924	517
Ferwerderadiel	22,0	76,7	0,1	0,6	0,4	0,1	4.837	494
Frjentsjerteradiel	45,6	45,8	0,0	1,3	7,3	0,0	11.580	485
Gaasterlân-Sleat	27,9	68,9	0,0	0,2	2,8	0,1	6.082	544
Harns	75,2	12,7	0,2	0,2	11,2	0,5	8.321	415
Hearrenfean	56,7	41,9	0,2	0,2	0,2	0,8	22.738	431
Kollumerlân	29,1	63,2	0,4	0,0	6,5	0,7	6.917	466
Ljouwert	78,2	14,4	0,0	0,0	6,0	1,3	39.867	295
Ljouwerteradiel	48,6	46,5	0,0	2,7	1,8	0,4	6.215	600
Lemsterlân	52,7	44,4	0,1	0,0	2,3	0,4	7.713	469
Littenseradiel	22,5	76,1	0,1	0,3	0,8	0,2	5.930	590
Menameradiel	33,8	62,5	0,0	2,1	1,5	0,0	7.333	528
Nijefurd	31,9	60,5	0,2	0,0	7,3	0,2	5.923	512
Eaststellingwerf	67,9	25,6	5,7	0,0	0,6	0,2	15.067	467
Opsterlân	35,7	62,7	0,0	0,0	0,3	1,3	16.640	544
Skarsterlân	32,4	66,1	0,1	0,0	1,4	0,0	15.385	511
Smellingerlân	45,2	53,1	0,0	0,0	1,1	0,7	29.754	470
Snits	74,9	18,1	0,2	0,0	6,8	0,0	16.850	401
Tytsjerksteradiel	31,4	68,2	0,0	0,2	0,2	0,0	18.325	540
Weststellingwerf	73,9	6,3	19,6	0,0	0,0	0,2	13.225	429
Wûnseradiel	30,9	66,8	0,0	0,4	2,0	0,0	6.353	475
Wymbritseradiel	35,2	63,7	0,0	0,0	0,8	0,4	8.438	554
Totaal*	**46,8**	**48,0**	**1,1**	**0,9**	**2,8**	**0,5**	**335.566**	**13.200**

* gewogen uitkomsten

Bronvermelding

Cummins, J. (2000). Language, power, and pedagogy: Bilingual children in the crossfire. Clevedon, England: Multilingual Matters.

Krashen, S. (1996). Under attack: The case against bilingual education. Culver City, CA: Language Education Associates.

Provinsje Fryslân (2007). Rapportaazje fluchhifking Fryske taal. Leeuwarden/Ljouwert: Provinsje Fryslân.

Scheele, A. (2010) 'Home language and mono- and bilingual children's emergent academic language: A longitudinal study of Dutch, Moroccan-Dutch, and Turkish-Dutch 3- to 6-year-olds'. Proefschrift, Universiteit Utrecht.

Verhallen, M.J.A.J. (2009) Video storybooks as a bridge to literacy. Proefschrift, Universiteit Leiden.

TOMKE

afûk

Partoer
CMO Fryslân

Omrop Fryslân

CEDIN
educatieve dienstverlening

Sintrum
Frysktalige
Berne-opfang

Bibliotheekservice
Fryslân